Tagore, Gandhi, Einstein, Romain Rolland en andere op den voorgrond tredende leiders in den strijd tegen den oorlog. Daardoor is hij bovenaan komen te staan op de zwarte lijst bij de ultranationalisten en de militairisten van zijn volk.[3])

Zoo is Kagawa opgevoed in het Boeddhistisch geloof en onder invloed gekomen van de Amerikaansche zending en de ideeën van Tolstoi en Gandhi. Al heeft hij zijn ouderlijk huis zelfs moeten verlaten, omdat hij christen wenschte te worden en geheel en al zich wenschte aan te sluiten bij de christelijke zendingsactie, toch is Kagawa nooit volkomen de Boeddhistische leerstellingen kwijt geworden. Terwijl onlangs bericht werd, dat verschillende Protestantsche scholen in Japan hun regeeringssubsidie zouden verliezen en gesloten zouden worden, omdat de onderwijzers volstandig weigerden de Shinto-schrijnen in hun scholen een plaats te geven en de kinderen daarvoor eerbewijzen te doen brengen, daar zij van oordeel waren, dat het hier een afgodische handeling betrof, heeft Kagawa tegen deze staatsheiligdommen in het geheel geen bezwaar. Hij zegt over deze kwestie: Het is allerongelukkigst dat de Protestanten met een geest van antagonisme bezield zijn, en dat de Roomsch-Katholieken een houding aannemen van onverdraagzaamheid. Deze kwestie van de Shinto-schrijnen en heiligdommen zal waarschijnlijk telkens weer tot een geschilpunt gemaakt worden. Persoonlijk ben ik het eens met de opvatting van de onderwijs-autoriteiten, dat de heiligdommen van het staatsshintoïsme moeten beschouwd worden als monumenten van de bouwers der natie en dat men ze niet moet houden voor godsdienstige instellingen. Men behoeft heelemaal geen eerbied te betoonen voor heiligdommen van twijfelachtigen en onwaardigen oorsprong. Maar uit eerbied voor de bouwers van de natie moeten we ons hoofd ontblooten".[4])

Zoo is Kagawa van een versmaad kind geworden regeeringsadviseur en een van de grootste sociale leiders, van een afgebeulden jongen stichter van de Liga tegen den oorlog en vurig pacifist, van een Boeddhistisch opgevoede tot een Christelijk geleide Japanner.

Even merkwaardig als zijn levensloop is zijn leer.

H.-K. H. M.

3) Vgl. Dr W. Axling a.w. 129.
4) Toyohiko Kagawa: Christus en Japan. Libellen-serie 103—104, Bosch en Keuning, Baarn, pag. 55.

UIT DE SCHRIFT

Geen camouflage meer.

Die van ulieden zonder zonde is, werpe eerst den steen op haar.

Joh. 8:7b.

De Schriftgeleerden en Farizeën wilden met Jezus de kronkelwegen der zonde gaan om van Hem af te komen, om Hem veroordeeld te krijgen door de overheid, zonder dat zij zelf daarbij openbaar worden in hun ware bedoelingen. Zij hebben het geval prachtig in elkaar gezet. Een vrouw in overspel gegrepen. Een vrouw dus, die naar de wet van Mozes des doods schuldig is. Zij zelf handhaven de wet allang niet meer in zulke gevallen. Zij kunnen ook niet, zeggen zij, want Israël is geen theocratisch rijk meer, waar de koning naar de wet Gods het leven der rechtvaardigen zegent en de goddeloozen uitroeit. Zij zuchten immers onder vreemde heerschappij? En zij rekenen er vandaag op, dat Jezus zal prediken de handhaving der wet, en zal zeggen, dat deze vrouw gedood moet worden. Zij rekenen op Zijn gehoorzaamheid aan de wet, terwijl zij zelf die gehoorzaamheid niet meer betrachten. En zij zullen er dan wel voor zorgen, dat Pilatus dit te hooren krijgt, dat Jezus van Nazareth ijvert voor herstel der Joden, en gevaarlijk is voor de Romeinsche overheid. Pilatus zal Hem laten opsluiten, Hem in het geheim veroordeelen, en zich in het geheim van Hem ontdoen. Zij zijn dan van Hem af, en niemand krijgt het ware er van te hooren, en zijzelf zijn er de fatsoenlijke, de achtbare menschen bij gebleven. Zij willen zich dus van Hem ontdoen, zooals dat in deze wereld gebruikelijk is. Zóó, dat men uiterlijk een schijn van recht behoudt, en innerlijk zijn ware bedoeling heeft kunnen verbergen, namelijk de haat, de vijandschap. In deze wereld camoufleert men immers zijn ware bedoelingen?

Maar de Heiland heeft de geveinsden wel doorzien. Zij willen Hem aanklagen bij Pilatus met verberging van hun ware bedoeling. Hij klaagt hen aan bij God, en zegt hun openlijk, waarom Hij dat doet. Immers indien zij waarlijk bedroefd waren vanwege de zonde van deze vrouw, indien zij werkelijk de wet Gods liefhadden, zij zouden zich opnieuw hebben afgevraagd, hoe dat toch zoo gekomen is, dat Israël niet meer leven kan als een eigen theocratisch rijk, waar de wet Gods de levensverhoudingen goed maakt. En zij zouden gevonden hebben niet alleen de zonde van deze vrouw, maar de zonde van gansch Israël. Zij zouden verstaan hebben, dat dit meisje maar een symptoom was van het generale verval onder Israël. Zij zouden gezegd hebben, wij moeten ons allen bekeeren, en wederkeeren tot God. Zoo zouden zij begonnen zijn aan de reformatie van het gansche leven naar de wet Gods, in liefde tot God, en niet vreezende de gevolgen daarvan. Zijn zij niet Gods volk, en zal Hij de handhavers van Zijn wet niet zegenen, en zal Hij Israël niet vrijmaken, wanneer gansch Israël zich bekeert? Wanneer de Heiland zegt: die van ulieden zonder zonde is werpe eerst den steen op haar, dan zegt Hij: Gij moet beginnen bij het begin. Als gij de wet wilt handhaven als rechters over deze vrouw, doe het dan, en wees niet bang voor Pilatus, en voor al de legioenen van den Romeinschen keizer; zal God u niet bewaren? Als gij dat werkelijk meent, dat deze vrouw gedood moet worden, omdat zij de schuldige is onder Israël, gelijk een keer Achan de schuldige was, welnu vrees God en houd Zijn geboden. Wanneer gij u vrijmaakt van de zonde, zal God u ook vrijmaken; dat is immers de belofte? Gij wilt Mij aanklagen bij Pilatus, en daarbij uw ware bedoeling verbergen. Ik klaag u aan bij God, en wijs u ook den rechten weg: de bekeering van gansch Israël, want gansch Israël heeft gezondigd, wanneer gansch Israël zijn glorie heeft verloren.

En toen zijn de beschuldigers naar huis gegaan met beschaamde aangezichten. Zij waren niet gekomen uit liefde voor God en voor Zijn wet, maar uit haat tegen Jezus van Nazareth. En zij willen de fatsoenlijke menschen blijven. Zij willen den schijn bewaren. In deze wereld laat men immers niet lezen in het boek des harten? Maar vandaag begrijpen zij, dat zij zóó van Hem niet afkomen. Neen, als zij Hem aan de overheid overleveren, dan zal het zijn met openbaring van hun ware bedoeling, dan zal het alleen dit ééne zijn zonder camouflage, dat zij Hem uit nijdigheid hebben overgeleverd.

Zoo werkt de Heiland ook hier om het hart der menschen openbaar te maken. Zij hebben vele vonden gezocht, ook hier, om van Hem af te komen met verberging van hun ware bedoelingen. Ook hierin, dat zij zelf er de fatsoenlijke menschen bij bleven. Maar Jezus heeft rechte lijnen getrokken naar de wet Gods. En als zij Hem straks aan het kruis geslagen hebben, dan is het diepe hart ook openbaar geworden, dan is alle camouflage verdwenen. Op Golgotha is alleen de haat, de vijandschap. Dus is alleen Christus groot, want Hij heeft al werkende alle gerechtigheid vervuld. Hij heeft al werkende altijd weer den rechten weg gewezen, ook aan deze huichelaars. Hij is Dezelfde gebleven. Maar zij zijn niet dezelfden gebleven. Hun hart is openbaar geworden in haat. Alle vernis is er afgegaan. En dit ééne is overgebleven, dat zij Hem uit nijdigheid gedood hebben.

Alleen wie zich vernedert, wie zich laat verbrijzelen door God, die beweent zijn zonde, die belijdt zijn schuld. Die mensch gaat in blanke oprechtheid voor God leven. Aan het kruis daar heb ik mij voor eeuwig van Hem willen afmaken. Hij heeft mij door het kruis voor eeuwig tot de Zijne gemaakt. In blanke oprechtheid voor God leven, dat heeft aan het kruis van Christus zijn diepen zin gekregen.

H. v. d. B.

KERKELIJK LEVEN

Motie Roermond—Venlo.

Het is, zoo merkten we op, dienstig, een enkele bizonderheid uit de geschiedenis van de huidige polemiek der Professoren Kuyper en Hepp te doen spreken. Met name, nu Dr van Es over het „decorum van onze kerken en instellingen" handelt. Het publiek decorum.

Ik denk hier weer aan de beteekenisvolle synodale zitting, toen de vrede in onze kerken onnoodig werd verstoord. Heel anders denkt hierover „De Heraut"; dit orgaan sprak indertijd uit, dat de Synode wel streng was geweest tegen N.S.B. en dergelijke, maar nog al schappelijk tegen degenen, die het blad met Prof. Hepps hulp ging bestrijden (een prachtig verband, voor wie de openbare leeringen en gedragingen van die beide heeft bestudeerd en de houding van Prof. Kuyper in dezen kent. „De Heraut" vond, dat het aan de „trouw" van den praeses te danken was, dat deze vergoelijkende houding niet te ver gedreven was. Het blad zal wel gedacht hebben aan hetzelfde tijdsmoment, waarop ook ik het oog heb: de zitting van Donderdag 10 September.

In die zitting was aan de orde de kwestie van het voorstel-Polman—v. d. Vegt, inzake de meeningsgeschillen. Er was een strooming, die aanstuurde op een reeds aanstonds bepaalde meeningen (men weet nu wel van wie) min of meer disqualificeerende formule. Maar er waren anderen, die een beetje voorzichtiger waren. Zij meenden, dat een synode (temeer, waar het een zaak betrof, die zoo maar op tafel gekomen was), goed zou doen, geen woord meer te zeggen, dan zij verantwoorden kon. Wat zou het „publieke decorum van onze kerken en instellingen" een schade beloopen, als men zonder grondig onderzoek, waar het nu eigenlijk om ging, maar vast disqualificeerde?

Midden in de spannende discussies evenwel kwam er na de pauze een moment, waarin door acht synodeleden een voorstel van bemiddelend karakter gedaan werd. In de Acta (art. 165) worden de namen der voorstellers genoemd: Dr Polman, Ds v. d. Vegt, Dr Dijk, Dr van Es, Ds den Houting, Ds Meynen, Prof. Ridderbos, en ondergeteekende). Het voorstel zelf is in de Acta niet afgedrukt. Maar uit andere bronnen kan de gang van zaken worden nagegaan. Ik citeer „De Standaard" van 11 Sept. (zie ook „De Rotterdammer", het is het gewone persverslag):

„De Generale Synode,
gehoord het voorstel van Dr A. D. R. Polman en Ds W. H. v. d. Vegt,
gelet op het feit, dat er in onze kerken meeningsverschillen zijn gerezen, die door allerlei oorzaak onrust hebben verwekt,
besluit ten minste zeven deputaten te benoemen, aan wie wordt opgedragen, een onderzoek in te stellen naar de zakelijke beteekens dezer meeningsverschillen, en van hun arbeid rapport uit te brengen aan de eerstvolgende Generale Synode." („Reformatie" 18 Sept. 1936.)

Men ziet het: hier werd niet vooruitgeloopen. Wie naar den vrede haakte, kon zich hierin vinden, zoo men denken. Niets werd beweerd, noch ten goede, noch ten kwade. Het zou nog moeten blijken, wat er nu eigenlijk aan de hand was.

Het moment, waarin dit voorstel ingediend werd, was treffend. De situatie vertoonde een merkwaardige overeenkomst met een ander moment, toen het ging over een aangelegenheid van Kampen („Reformatie" 4 Sept. 1936, pag. 518). Toen was ook uit verscheiden meeningen een formule gevormd, die allen kon bevredigen, en werd, op voorstel van den synodalen praeses, zonder stemming het bemiddelingsvoorstel aanvaard.

Dezen keer evenwel was de praeses anders gezind. Aanstonds verklaarde hij, dat dit voorstel, betreffende de „meeningsverschillen" „hem te slap was", en maar terug moest naar een commissie.

Dit was het eerste moment, dat van beteekenis zou blijken te zijn.

Een tweede bewaren we voor volgende week.

K. S.

Prof. Hepps misverstanden inzake de algemeene genade. (XIV.)

Overige bezwaren. (IV.)

Een enkele opmerking nog over Prof. Hepps redeneering inzake het Schriftbewijs. Op bl. 89 constateert hij, dat ondergeteekende, ofschoon geen bibliciist, dan toch weinig moeite deed voor Schriftbewijs. Alsof ik, als ik consequenties trek uit de belijdenis, of uit de leer der verbonden, dan nog eens eerst alle Schriftplaatsen aanhalen moet, waarop deze belijdenisinhouden rusten. En alsof ik niet juist den vinger lei bij de woorden, waar het op aankwam („den hof bebouwen, vervult de aarde", etc.).

De kwestie is dan ook niet, dat ik het Schriftbewijs niet geef, maar dat Prof. Hepp op bepaalde punten verzuimt, in zijn licht te wandelen. En dat hij, vastgeklemd in een bepaalde studeerkameropinie, die de aangehaalde Schriftwoorden op haar manier besprookt, geen oog heeft voor de andere, die ook op gereformeerde dogmatici teruggaat.

Zoo b.v. inzake het „bebouwen van den hof". Als Prof. Hepp de oude theologie geduldiger had bestudeerd, zou hij geweten hebben, dat er gereformeerde dogmatici zijn, die dit gebod niet tot de „natuurwet", doch tot het „verbondsrecht" herleiden. Wil hij tegen die oudere gereformeerden, en dus ook tegen mij strijden, hij ga zijn gang. Maar dan moet hij niet zeggen: de man, dien ik tot mijn opponens maak, verzuimt het Schriftbewijs; maar dan moet hij op de kwesties van uitlegging eener bepaalde uitspraak nader ingaan. Dat doet hij niet; en daarom is de uitspraak op bl. 89, dat de teksten bij mij geen „fundament van redeneering" zijn, alweer onjuist.

„De dogmatiek moet steunen op de exegese", vermaant Prof. Hepp (98). Maar wie ontkent dat? Het is juist het opkomen tegen verkeerde exegese, als bij Kuyper herhaaldelijk (en volkomen begrijpelijk) te constateeren valt, wat ik ondernam. Maar als ik dan een voorbeeld aanhaal, waarin b.v. Prof. Greijdanus tegenover Dr Kuyper positie neemt (één uit vele), terwijl in Kuypers betoog de bedoelde tekst van groote beteekenis is („het inbrengen van de eer en heerlijkheid der volkeren in het nieuwe Jeruzalem"), dán zegt Prof. Hepp weer: „die kwestie is van secundaire beteekenis". Ja, we kennen dat gebaar; het wordt bij twee auteurs van onzen tijd usantie in de polemiek.

Voorts heb ik al gesproken over het „medewerker Gods zijn"; expresse afwijzing van het begrip van „arbeidsverdeeling" tusschen God en mensch, tegen welk monstrum Prof. Hepp op bl. 89 waarlijk nóg eens komt alarmroepen, acht ik nu wel overbodig. Al wat de hoogleeraar Hepp opmerkt over Fil. 2:13, 2 Cor. 7:1, 1 Thess. 5:23, gaat langs me heen; en als hij concludeert: „het ALLES werken door God ontvangt bij dit critisch gevoelen (lees: K. S.) te weinig klemtoon, dan zeggen we: dwaasheid; de bewijzen gaven we, ook tegenover onzen curator Dr W. A. van Es, bij getallen; al drong het niet tot de lezers van Leeuwarden door.

Over Matth. 5:45 sprak ik reeds verleden week. Laatste bewijs van Prof. Hepp voor de gemeene gratie à la Hepp is: Hand. 14:17. Hij zegt: „wanneer God Zich aan de heidenen niet onbetuigd heeft gelaten door hun te GEVEN regen en vruchtbare tijden en hun harten te vervullen met SPIJS en VROOLIJKHEID (Hand.

14:17), zijn dit toch GIFTEN, maar geen geboden!" Het uitroepteeken is authentiek. Verleden week heb ik het noodige er al van gezegd; geen mensch denkt er aan, spijs en vroolijkheid tot geboden te maken; en men moet aan de V.U. maar liever geen stellingen meer tegen deze imaginaire bewering poneeren bij promoties, opdat de wetenschappelijke ernst op dit punt weerkeere bij die gelegenheden. Maar voor de dogmatische aanwending van deze en dergelijke Schriftplaatsen verwijs ik maar weer naar de uitnemende artikelen, die Prof. Greijdanus in ons blad wijdde aan de spijze en vroolijkheid van farao en anderen. Ook het hart van den antichrist zal God vervullen met spijs en vroolijkheid. Maar wat zegt dit voor het probleem, waarover de discussie loopt? Zéker niet, wat Prof. Hepp als axioma poneert, dat Gods gaven den RECHTSGROND vormen van de eischen (91): een bewering, die ik niet graag overnemen zou, en die ik hoop te weerspreken, mijn leven lang.

Het doet wonderlijk aan, zóó te hooren argumenteeren door een theoloog, die het noodig vindt, Kuypers spraakgebruik (inzake „bijbelsche theologie") achteruit te dringen, evenals dat van Bavinck („bijbelsche dogmatiek"), om het uit historisch oogpunt zeer onduidelijke (en vaak tegen Schriftgeloovigen gekeerde) woord „bibliicisme" er bij het volk in te hameren, met behulp van brochures, en van een dissertatie, die aan het euvel van valsch vernuft lijdt (Dr de Klerk). Wat Prof. Hepp aanziet voor biblicisme, is soms niets anders dan een poging tot Schriftbewijs, die hem methodisch niet juist dunkt. Laat ons niet vergeten, dat het verkeerde van die methode niet alleen aanwezig kan zijn bij diegenen, die tegen een overheerschende meening willen ingaan, doch ook bij hen, die voor een overgeleverde meening (van jonger of ouder datum) strijden. Met andere woorden: dat, indien Prof. Hepp anderen van biblicistische argumentatie beschuldigt, hij zelf er niet aan ontkomt. De vraag, wat Gods gezindheid is bij het uitreiken en toedeelen van levensgoederen, is in Hand. 14:17 zéker niet in Prof. Hepps zin beantwoord. Gaat het niet over het zichzelf niet onbetuigd willen laten van God? En over het laten wandelen van de menschen in hun wegen?

Verleden week wees ik op de door mij voorgestane zienswijze, die spijs en drank, regen en zonneschijn, ziet o.m. als het materiaal, dat God ons uitreikt, opdat we er mee zouden werken in de wereld. Wie zich dat herinnert, haalt zijn schouders op, als Prof. Hepp vraagt: waren die spijs en die drank, was het licht der natuur nu „bevel" of „gave"? Op zijn vraag: zijn die goede gaven genade of niet? antwoord ik: redeneer niet biblicistisch, en lees voorts, wat Prof. Greijdanus schreef: de dogmatiek moet immers volgens U op de exegese rusten?

Tenslotte: Prof. Hepp zegt: „waar er ook in de belijdenisschriften direct of indirect over de algemeene genade (zonder gebruik van dien term) wordt gesproken, staan immer de gaven Gods op het eerste plan". Voorzoover met „gaven" bedoeld wordt een tegenstelling met „bevelen", laat ik dit, als mij niet rakende, langs me heengaan. Wel let ik op wat Prof. Hepp zegt: „zonder gebruik van dien term". Dat wil óf zeggen: ik heb het niet over de plaats, waar de term wel gebruikt wordt, óf het beteekent: de term komt in de belijdenis niet voor. Hoe het ook bedoeld mag zijn, jammer en onduidelijk, en onvolledig is dit alles dan toch in elk geval. Want reeds weken geleden wees ik er op, dat de Dordtsche Leerregels spreken van „algemeene genade". Ik kan me haast niet voorstellen, dat Prof. Hepp die plaats over het hoofd gezien zou hebben, want zij handelt over het licht der natuur, waarover Prof. Hepp het nu juist niet hebben wil, bl. 91. Welnu, in de „Weerlegging der Dwalingen" staat, dat dat licht der natuur voor de Remonstranten algemeene genade is. En dat licht der natuur komt er voor als materiaal, waarmee al of niet gewerkt kan worden. („W. d. D." op III en IV, § 6). Ik denk er niet aan, uit dit verband een hatelijkheidje te suggereeren. Ik denk er wel aan, tot Prof. Hepp te zeggen: spreek wat nauwkeuriger, en ontduik de kwestie niet.

K. S.

Hoe Prof. Dr V. Hepp citeert. (VII.)

(Van twee onderstelde perioden bij K. S.....)

Geval 13. Ditmaal heb ik een ondertitel aangebracht; want geval no. 13 wordt bijna vermakelijk.

Prof. Hepps levendige fantasie is zijn grootste belemmering. Hij houdt zijn „geest" niet in toom, en aangezien de pen na den geest komt, denkt hij maar, zijn pen in toom te houden in de polemiek. Hij neemt soms zich voor, ergens over te schrijven; zoekt materiaal bijeen; verzamelt citaten; begint deze te ordenen en te verdeelen; controleert zijn indeelings-principes niet, maar neemt hun juistheid al te gemakkelijk aan; ziet zijn fantasie aan voor gestaafde werkelijkheid, en draaft dan door.

Dat kwaad kan zóóver gaan, dat hij niet alleen over iemands beweringen uit een bepaalde periode van diens publicaties allerlei fantastische verhalen doet (bewijzen gaf ik), doch zelfs over de geschiedenis van iemands denken aan 't fantaseeren slaat. Voor een dogma-historicus, vooral als hij zijn promovendi met zijn lichtvaardige Deformatiebrochures serieus laat werken (Dr de Klerk b.v.), is die manier van doen uit een oogpunt van broederlijkheid én wetenschappelijkheid zeer bedenkelijk.

Ze is het ook in mijn geval. Tot mijn verbazing kwam ik zoo onder het lezen van de aanklachtenreeks van „den dogmaticus van de V.U." (zooals zijn medewerker Prof. Kuyper hem aandiende) tot de ontdekking, dat er in het spreken van den dogmaticus van Kampen, K. S., met name in diens handelen over de „kleine overblijfselen" van het beeld Gods twee perioden zijn. Hoor toe: „Binnen een paar jaar tijds zou men" — aldus Prof. Dr V. Hepp — „bij dit critisch gevoelen" (lees: K. S.) in haar (lees: zijn) beoordeeling van deze resten TWEE PERIODEN kunnen onderscheiden"; de dogmenhistoricus Hepp geeft zijn actueelste college dus. Het staat op bl. 76.

Twee perioden dus.

Maar het is een snelle afloop als der wateren, tusschen periode I en II.

Hoor toe: „In de eerste periode blijft de aansluiting bij onze belijdenis grootendeels bewaard" (grootendeels, moet U weten!). Dit nogal vriendelijk woord wordt dan gestaafd met eenige citaten uit mijn opstel „Jezus Christus en het Cultuurleven" (bl. 265/6). Wel worden door Prof. Hepps schaar de zinnen van het citaat verknipt; maar dat zullen we nu even laten rusten. Prof. Hepp ziet in dat stuk „veel goede elementen". Dit is alzoo mijn eerste periode.

Maar — helaas — die tweede.

„Jammer genoeg" — aldus Prof. Hepp — „wordt in de TWEEDE PERIODE DE TOON ANDERS" (77). Dan komen er citaten uit mijn: „Wat is de Hemel?" 286. Ook van die citaten wordt maar weer iets gemaakt, en wat er tegen wordt ingebracht is een schijngevecht. Maar dat komt later wel. Hoofdzaak is, dat aan een tweede periode geloofd wordt. En dat de hoogleeraar Hepp aldus concludeert: „Werden alzoo (!) in de EERSTE periode van dit critisch gevoelen" (lees: K. S.) „de „overblijfselen" der algemeene genade" (maar daar had ik 't niet over gehad, want 't ging over 't beeld Gods), „tenminste nog als restanten getaxeerd, in de TWEEDE wordt het wijzen daarop als egocentrisch en reactionair gewraakt." (78).

Tot zoover Prof. Hepp.

Ik veroorloof mij de opmerking, dat heel dit portret van K. S.' ontwikkelings- of deterioriseerd gang precies past in deze brochure: want het is óók al karikaturistisch fantasieproduct. Niet alleen zou Prof. Hepp voor het laten drukken van zóóveel misverstanden bewaard gebleven zijn, indien hij wat hij van mij aanhaalt, niet zoo droevig had verknoeid (zie verleden week), maar ook, als hij zijn jongste dogmenhistorische constructie had willen opbouwen uit de bronnen. Natuurlijk heeft Prof. Hepp aldus geredeneerd: de citaten uit het opstel dateeren uit een bundel, gedateerd 1932 (dat staat tenminste op het titelblad, Jezus Christus en het Menschenleven). Terwijl het boek: „Wat is de Hemel" het jaartal 1935 voert; de rekening is nu klaar: „binnen een paar jaar tijds", o gereformeerd volk, is die Schilder zoo veranderd; hij is nog wel in 1933 met algemeene stemmen benoemd tot hoogleeraar, maar ellacie, snelle afloop als der wateren.

Maar in het gedenkboek, dat Prof. Hepp nog pas voor Gods aangezicht zag liggen, staan de dingen anders. Want het boek: „Jezus Christus en het Menschenleven" wordt door mij besproken in „De Reformatie" van 3 Febr. 1933; precies één maand vóór ik Prof. Hepp een exemplaar van mijn dissertatie toezond. In die aankondiging zeg ik, dat het boek „pas verschenen" is; het zal dus wel Januari '33 onder de menschen gekomen zijn. En wat is nu het frappante van heel 't geval? Dit, dat alles, wat Prof. Hepp als uit mijn „TWEEDE periode" citeert, uit de z.g. „EERSTE" is. Het aan de tweede periode toegewezen citaat uit „Hemel" 286, tot het begrip „reactionair" toe, dat uitdrukkelijk wordt gerekend tot de tweede periode, is namelijk in het boek over den Hemel juist een passage, die ik inlaschte uit... „De Reformatie" van 3 Febr. 1933, m.a.w. het zelfde artikel, waarin ik de aankondiging doe van het artikel (uit de z.g. eerste periode) van mijn opstel: Jezus Christus en het cultuurleven.

Daar valt heel de geleerdheid omtrent de geschiedenis van Schilders denken in duigen. Het bewuste artikel, dat ik bij de bewerking van de copie voor het boek „Wat is de Hemel?" uitknipte, en polijstte, zegt uitdrukkelijk, dat ik even wilde aangeven, wat er „achter" dat opstel zat. M.a.w., wat daarin staat, is niet een opvatting van een TWEEDE periode, maar een verklaring, hoe ik tot de EERSTE gekomen ben.

Het wordt nu haast paradoxaal: Prof. Hepp zegt: in die eerste periode was K. S. nog goed, maar later, o kerken, is hij achteruit gegaan; bewijs is: die en die passage. Confessioneel geschil! Dwaling! Maar — die bepaalde passage diende juist om te verhalen, hoe K. S. gekomen is tot het nog goedgevonden eerste-periode-standpunt. Nauwelijks hadden de menschen dat artikel van Febr. 1933 gelezen, of ze kwamen met mijn promotie me feliciteeren in alle hartelijkheid; en enkele menschen, die nu een tikje meesmuilen, omdat een professor van de Vrije toch wel waarheid zeggen zal, hebben me toen in alle vroolijkheid gefeliciteerd, ja zelfs, ervóór gestemd, dat ik professor worden zou.

Kan men nu begrijpen, waarom ik op heel dat gedoetje met verwondering neerzie? Waarom ik de synode van 1936 verkeerd gestuurd, en Prof. Hepp op onverantwoordelijke wijze aangemoedigd zie? De pagina's 284—289 van mijn „Wat is de Hemel?" wemelen van de soms letterlijke aanhalingen uit het artikel van 3 Febr. 1933 (de „aanpak" van cultuurvragen bij de „gemeene-gratie-leer").

Wie dit eenmaal weet, haalt zijn schouders op over de sprookjes, die Prof. Hepp opdischt. Het sprookje van een redeneering, die „al strakker" wordt aangehaald. Het is niet waar. Niet ik ben veranderd van opinie, maar enkele menschen zijn veranderd van luim. De

(Zie vervolg op blz. 212.)

Souvereine verlossing.

„Zij brachten tot Hem eene vrouw, in overspel gegrepen..." Een schaamtelooze, die zelfs den schijn der eerbaarheid niet bewaard had, maar gegrepen was op de daad zelve.

Apathisch, als zulke verworden schepselen zijn, ligt zij aan de voeten van den Heiland zoo als de rechtvaardige mannen haar neergegooid hebben.

Geen poging tot verontschuldiging doet zij, geen snik van berouw komt over haar lippen, zelfs niet de kreet om medelijden. In het aangezicht van een wreeden dood gedraagt deze willooze zich als eene wie het niet aangaat.

Welk een verschil met die andere zondares, die alles trotseerde om Jezus te bereiken, die knielde aan Zijn voeten, die met tranen besproeide en afdroogde met haar haren.

Hier: de wat-kan-het-mij-schelen-houding van een verharde ziel!

Zij brachten tot Hem een vrouw, in overspel gegrepen... Als zij haar gebracht hadden tot een maatschappelijken werker, wel, hij zou haar zeker gevraagd hebben: Hoe ben je zoo ver gekomen? Want wij onderzoeken gaarne naar de ratio van de zonde, schoon zij geen ratio heeft. Ook zouden wij zeggen: Mensch, het is niet makkelijk om van zooiets af te komen, het is geen koek-eten, begrijp dat goed vóór je begint! (Want wij zouden geen u tot haar zeggen, zooals Jezus deed.) Als zij eindelijk uit ons kantoortje ging, zouden wij zuchten: een hopeloos geval, zij is veel te ver heen!

Als zij haar gebracht hadden bij een evangelist, wel, die zou waarschijnlijk zeggen: Vrouw, ik moet eerst eens wat van je hooren. Onbeleden zonden zijn onvergeven zonden, begrijp dat goed! Je moet krachtdadig bekeerd worden! Mogelijk zou hij daar langdradig over spreken en een zeker schema daarvan ontwikkelen.

Als zij haar dan — na een langen tijd van proef — gebracht hadden voor een kerkeraad, wel, dan zou er ernstig over haar geval zijn gesproken. De broeders zouden waarschijnlijk gezegd hebben: Je moet met haar te doen hebben, maar je moet met zoo'n hysterica toch oppassen! Daar komt zoo gauw een klad op de kerk, laat ze maar wat in de evangelisatie blijven...

Maar zij brachten haar tot Hem, tot den eeuwig-gezegenden Verlosser! En Hij sprak: Ga heen en zondig niet meer!

Heere, hoe moet ik dat nu toch rijmen met de psychologie? Wij weten toch heel goed, dat zoo iemand maar niet ineens van zulk een boezemzonde af kan komen? Dat is immers een proces van jaren, van veel vallen en opstaan? Hoe kunt U, Heere, nu zoo nuchter en zakelijk, zoo gewoon en zoo troostend zeggen: Ga heen en... zondig niet meer! Heere, ik raak heelemaal in de war met mijn theologie! Het staat in mijn schema heel, héél anders. In mijn schema staat, dat je niets met iemand kunt aanvangen vóór hij zijn zonden ziet. Dus ik moet zeggen, dat de toorn Gods en de eeuwige verdoemenis op hem ligt. Dat die steenen, die de schriftgeleerden al in hun hand hadden, nog maar kiezelsteentjes zijn, vergeleken bij de rotsblokken van het gericht! Maar U zegt: Ik veroordeel u niet. Dat kan ik niet rijmen. Voorts hebben wij van oudere en nieuwere evangelisatiebewegingen geleerd, dat het vóór alle dingen er op aankomt, dat men de menschen open krijgt en deze vrouw heeft twee woordjes gezegd in antwoord op Uw vraag. Eén van die twee was nog verkeerd ook, zij sprak U aan als „Heere" en dat kwam haar niet toe, want zij is een goddelooze Bondsbreekster!

De Heiland zwijgt op veel van onze vragen, zooals Hij zweeg tegenover de Schriftgeleerden en figuren teekende in het zand. Maar toen die vrouw Hem aanriep als Heere, toen maakte Hij haar tot Zijn eigendom en kocht haar met lichaam en ziel van al haar zonden, reinigde haar tot Zijn eigen volk (Titus 2:14). Daarom kon Hij zeggen: Ga heen en zondig niet meer! Want dat hield de belofte in: „Ik ben mèt u, Ik ben uw God, Ik sterk u, Ik help u, Ik ondersteun u... (Jes. 42:10).

Jezus leidde haar zóó uit de Stad Verderf het Paleis Liefelijkheid binnen!

Heugelijke tijding,
Bron van hartverblijding,
Evangeliewoord,
Woord van God gegeven
Woord van eeuwig leven,
Zalig, die u hoort.
Zalig hij, wiens harte gij,
Met een onverwrikt vertrouwen
Leert op God te bouwen!

N. B.

leiding is zoek, en wat ze ervoor houden, is het tegendeel ervan. In hetzelfde artikel van 3 Februari 1933 merk ik al op, dat in Amerika heel wat misère te voorkomen zou geweest zijn, als over en weer de kwestie der cultuur was gekoppeld aan de ambtsgedachte. Maar over die ambtsgedachte loopt Prof. Hepp nu net precies weer heen.

Het bedoelde artikel ligt óók geciteerd in de aanhalingen, die ik verleden week besprak. Wie het nummer van de vorige week nog eens naleest, ziet nu nog beter, hoe kapitaal de vergissingen zijn, die ik verleden week bij Prof. Hepp aanwees. Want hij deed, zoo zagen we verleden week, alsof ik het over de „gemeene gratie" had; ik merkte daartegenover op, dat het liep over de „cultuurvragen". Duidelijk was dit uit den tekst van het boek „Hemel"; n.l. uit de door broeder Hepp weggeknipte gedeelten. Ten overvloede blijkt het ook uit het artikel, dat ik noemde.

Arme menschen, die van allerlei wind van leer of polemiek worden omver gevoerd. Den eenen keer zeggen ze: hosanna, maak dien man professor. Den volgenden keer, als er een bevriend professor opstaat, die een grijzen collega achter zich heeft: wat de man nà ons „hosanna" schreef, dat is bedenkelijk. „Dwaling", schrijft zelfs die grijze collega. Maar waarom hebben ze me dan tot hoogleeraar laten benoemen, en me zoo vriendelijk gefeliciteerd? Toen hadden álle heeren professoren en curatoren en prae-adviseurs en synodeleden al kunnen lezen, wat broeder Hepp later aan een fictieve tweede periode zou toeschrijven.

Iemand zei onlangs: straks gaan ze om de heele zaak lachen. Ja, als ik niet wist, hoe zwak de menschen staan, die hun hoofd gaan schudden, zoodra hun vriend daarin is voorgegaan, dan zou ik allang gelachen hebben. Ik heb expres deze vermakelijke dingen bewaard, tot NA de ernstiger kwesties. Maar nú zeg ik ook des te rustiger tot meer dan één: wat doet u in de kou? Hoe was 't ook weer? Een dogmatiekje-in-het-klein, die brochure-Hepp? Wie dat beweert, liep al lang „dogmatisch naakt", o Ds Hagen, o „Calv. Weekblad"!

K. S.

Een „zwarte lijst" voor Jeugdcentrales. (II.)

Er is een tijd geweest, dat we in onze kerken A en B kenden. Stel voor, dat toen een Prof. aan de V.U. had geadviseerd: kerkeraden ziet toe op de Jongelingsver., dat zij alleen B sprekers neemt, want een kerkeraad B en een spreker A, dat wordt twee kapiteins op een schip. En de jeugd heeft vaste leiding noodig. Dat ware verraad geweest aan de Vereeniging in 1892 en het ware geweest: aansturen op scheuring der kerken. Want voor de Eenigheid ware gezet: partijschap. In Belijdenis en Geloof stonden zij naast elkander. En de meeningsverschillen, bijv. tusschen de broeders Kuyper en Lindeboom, werden (soms heel scherp) uitgevochten in de pers, in een ridderlijken strijd, niet zonder menschelijke zwakheden, maar wel zonder stiekume verdachtmakingen van ketterij op grond van „het schijnt" en „althans bij geruchte".

En áls 't er hevig spande, omdat inderdaad de strijdenden de Belijdenisschriften in 't geding zagen, dan wezen zij elkander de punten aan, zonder de woorden van den tegenstander te verdraaien.

Nu wordt echter de strijd gemeden. 't Is maar „bij geruchte". En de kerk blijft in rust „naar het schijnt".

Maar de kerkeraden moeten eens op de jacht achter sprekers, die niet van „onze" meening zijn, d.w.z. van de meening van „De Heraut". Andere kerkeraden, die met genoemde sprekers één geestes zijn, in de dingen, die in 't geding zijn ('k zal maar zeggen Z-kerken), die zijn volgens „De Heraut" óók in strijd met de belijdenis en het geloof van „De Heraut"-kerkeraden. Wat die met hún Jeugdcentrales moeten doen, vermeldt „De Heraut" niet. Die kerkeraden moeten natuurlijk ook lijnrecht ingaan tegen de Formulieren van Eenigheid. En die moeten er dus uit. Overtuigen doet men niet meer. Kerken „in oppositie" zullen die heeten.

„De Heraut" klaagt dan verder, dat deze Jeugdcentrales, die „Z-sprekers" vragen, „zoodoende een centrum van oppositie tegen den predikant en den kerkeraad worden. En inplaats dat de geestelijke leiding der gemeente berust bij de wettig daartoe door God aangewezen ambtsdragers, krijgt men dan twee kapiteins op het schip..."

Ziezoo, de kerkeraad stelle een Inquisitie in over Gereformeerde predikanten (en professoren)-sprekers, want de leiding der meeningen en der denkbeelden binnen de gemeente berust bij de denkbeelden van den predikant en den kerkeraad; gesteld natuurlijk, dat deze homogeen „Heraut"-meeningen hebben.

Iedere Jeugdcentrale wende zich, eer zij een spreker uitnoodigt, tot deze Inquisitie, en vrage de zwarte lijst. „De Heraut" zal dan in verzegeld pakket aan iedere inquisitie de officieele zwarte lijst van Z-menschen sturen en voor wekelijksche aanvulling zorg dragen. Tevens met verzoek om bij huiszoeking vanwege de Z-groep alles bijtijds te vernietigen of van „misschien" en „het schijnt" en „althans men schrijft ons" te voorzien.

Een uitzondering maakt „De Heraut" voor sprekers, die „geen religieuze onderwerpen behandelen". Dat mogen vrij Z-menschen zijn. Ziedaar Prof. Schilder, Ds Veenhof, c.a. gij moogt nog wel handelen over gemeene-gratie-onderwerpen! Die gaan, als zijnde niet-religieus, toch buiten Bijbel en geloof om! Bijv. over het huwelijk, en over den oorlog, die dreigt, en over den stijl der nieuwe kerkgebouwen, en over konijntjes houden, waarvan de opbrengst dan is voor de Zending. Maar niet te ver gaan hoor, als 't religieus wordt, schrijft de man van de censuur naar „De Heraut" of 't wel mág. En óók niet over de „gemeene-gratie-zelf". Nee, dat niet.

Kom aan, Gereformeerde Jeugdcentrales, 't mag heusch van „De Heraut", niet-religieuse onderwerpen. 't Religieuze is tegenwoordig gevaarlijk, daar krijg je maar gezanik van met den kerkeraad en den Dominee. Er is een rijkdom van pracht-onderwerpen op niet-religieus „terrein"!

Maar „De Heraut" is nog niet alles kwijt.

„Mocht het dan blijken, dat een Jeugdcentrale geen gevolg wilde geven" (aan den eisch om kerkelijke goedkeuring van Gereformeerde sprekers!) „of, nóg erger" („schijnt" dat óók voor te komen?) „SPREKERS LIET OPTREDEN **OM** TEGEN DEN PREDIKANT OF DEN KERKERAAD OPPOSITIE TE VOEREN, dan zou de kerkeraad wel gedwongen zijn tot strengere maatregelen de toevlucht te nemen."

Wordt hier gedreigd met kerkelijke censuur of ban? Stel u eens voor, dat een Jeugdcentrale een Gereformeerd professor vroeg, die indertijd fel opponeerde tegen „De Heraut" om de toelating van den Barthiaanschen Haitjema op een Gereformeerd Calvinistencongres in ons land. Stel, dat de predikant en de kerkeraad het met dezen „Z-man" niet eens waren. Stel, dat de jeugd hem lief kreeg en verdedigde tegen den zin en de denkbeelden en de meeningen van de kerkeraadsleden en den predikant, die mogelijk alle onware voorstellingen van „De Heraut" geloofd hebben.

Zou dan de kerkeraad hier spreken van „muiterij in de kerk"? Zou hij dan niet gedwongen worden om eens te onderzoeken of 't wel wáár was wat „De Heraut" schreef over die broeders? Zou zij de jonge menschen afhouden van belijdenis doen en van het Heilig Avondmaal? Zou 't zóó ver moeten komen? Op gezag van „De Heraut"?

Op aanstichting van hetzelfde blad, dat in zijn goede dagen de kerk Gods heeft gebouwd en den strijd heeft gevoerd voor de vernieuwde belijdenis der oude waarheid, tegen een berg van traditioneele meeningen en kerkverscheurende partijtjes. Moet nu „De Heraut" zoo diep vallen, dat zij meeningen van kerkeraad en predikant wil opleggen aan de jeugd, door verbod om het anders te hooren? Waarom dan niet liever eigen meening verdedigd?

En als zij dan denken, dat het werkelijk gaat om de drie Formulieren en al wat de Schrift zegt, welnu, waarom komen predikant en ouderlingen dan niet de dingen recht zetten? Zij kunnen op die Jeugdcentrale-vergadering de broeders, die te goeder trouw dwalen, helpen door voor de waarheid te getuigen tegen sprekers' leugen.

Laten zij dan zelf de jeugd betere vastigheden geven in den strijd tegen Barth en Brunner, C.D.U. en N.S.B., tegen Weatherheadsvereering en meedoen-aan-'t-goede-in-de-Oxfordbeweging. Laten zij dan de jeugd bezielen voor den strijd onzer dagen. De goede kern van onze Gereformeerde jeugd, die ondanks alles nog niet meeloopt met allerlei ijdel jeugd-gedoe, ook niet al moeten kerkeraden toegeven „dat er geen kwaad in steekt", die kern van onze jeugd, die de „Bondsidee" vasthoudt als 't vaandel, die kern zal hun dankbaar zijn voor elken vasten steun in Woord en Belijdenis en levend Calvinisme.

Maar wanneer Haitjema wordt binnengehaald en Weatherhead wordt geroemd in „De Standaard" en 't verweer tegen Barth en C.D.U. en N.S.B. en Oxford niet scherper is — en wanneer dan broeders, die van harte de gansche Gereformeerde belijdenis liefhebben, worden gesignaleerd als „gevaarlijk" voor het gereformeerd belijden — en wanneer broeders, die ons volk wakker maakten, worden verdachtgemaakt als waren zij van „afwijkend gevoelen" — en wanneer nu zelfs een zwarte lijst van sprekers wordt aanbevolen aan de kerkeraden — en het kerkelijk toezicht wordt opgeroepen tot handelen tegen broeders-in-volle-rechten, ja, nu zelfs de kerkelijke tucht wordt in uitzicht gesteld als de jeugd eens niet de zwarte lijst vraagt, nu keert de Gereformeerde Jeugd zich af van dit valsch gedoe, dat rust op: „het schijnt" en „althans naar de berichten, die ons toekomen" en „zelfs moet het voorkomen" en dat het in den strijd der meeningen nog niet eens zóóver heeft kunnen brengen, dat het de meeningen, die het „wil bestrijden", eerlijk kan weergeven zooals zij zijn.

Ik kan heel goed verstaan, dat eenvoudige ouderen, die alleen op de mededeelingen van „De Heraut" afgaan, gelooven, dat „zelfs de verzoening door Christus" tegenwoordig aan de V.U. geloochend wordt door degenen, die „De Heraut" belastert. Het staat zwart op wit in brochure III, blz. 59 per consequentie en in „De Heraut", de oude beproefde „Heraut" (no. 3084). Zouden de oudere eenvoudigen, die bij „De Heraut" willen leven — al was 't maar alleen om wat zij er vroeger van genoten — dan niet in onrust geraken?

En deze woorden zijn nog nimmer ingetrokken.

Moet nu de ban dezer misleiding ook om de jongeren geslagen worden, die door „De Reformatie" betere inlichtingen bekwamen?

Mogen zij de waarheid niet weten?

„De Heraut" speelt hoog spel!

Dat zij 't niet eens is met nieuwere opvattingen, dat is haar persoonlijk recht.

Maar niemand heeft het recht om valsch te doen.

Dat is steeds weer het kenmerk geweest van de vijanden der waarheid, omdat hun werk het licht niet kon verdragen.

POPULAIR-WETEN-SCHAPPELIJKE SCHETSEN

Augustus' registratie: Davids restauratie

(bij Luc. 2 : 1, 2.)

II.

De demonstratie van Davids zwakheid.

Een vorig artikel trachtte aan te toonen, dat de vermelding van Augustus in het Kerstevangelie niet alleen bedoelt te wijzen op de voorzienigheid Gods, die door dezen maatregel zorgde voor de vervulling van zijn profetie. Veeleer is hiermee gewezen op de geweldige ontwikkeling van de antichristelijke macht ten tijde van de geboorte van Christus.

Reeds even werd er op gezinspeeld, dat die macht zich niet ontwikkelt los naast het werk, dat God in Bethlehem begint, maar zich ook metterdaad daartegen keert. Openb. 12 spreekt niet van den draak zonder meer, maar toont ons de bedreiging van die vrouw, en vooral van haar nog niet geboren kind, door dien draak. En ook dat gegeven heeft Lucas in zijn kerstverhaal tot zijn recht doen komen.

We weten uit Lucas 1, dat de Oudtestamentische kerk onder die verdrukking geleden heeft. Zacharias spreekt aanstonds van den hoorn der zaligheid, die is opgericht in het huis van David, waardoor Israël werd verlost uit de hand van zijn vijanden. En de lofzang van Maria kent datzelfde motief. Want ze zingt, dat God machtigen van de tronen heeft afgetrokken, en nederigen verhoogd. En dat moet in den mond van een dochter van David toch wel ook dit beteekenen: God heeft Augustus van den troon gestooten, en David uit zijn vernedering weer verheven, en op zijn troon hersteld. Zij hebben dus de schande van de overheersching wel zeer pijnlijk gevoeld, en daarom nu dan ook verwacht de afzetting van Augustus, en de intronisatie van David.

Maar ze hebben toch schijnbaar wel wat te vroeg gejuicht. Want Augustus zit nog stevig in den zadel, steviger dan ooit. En door de beschrijving gaat hij zijn troon nog vaster maken. En deze beschrijving beteekent een nieuwe vernedering voor David; beteekent voor hem eigenlijk het einde. Na de ballingschap was het voor zijn dynastie nooit weer geworden als tevoren. De glans van zijn troon was nimmer teruggekeerd. Het fijne goud was wel heel erg verdonkerd; want de kroonpretendent was op dit oogenblik timmerman. En op den troon zat Herodes, de Edomiet. Die smaad duurde nu al vele jaren, en Ezau scheen wel zijn eerstgeboorte terug te nemen met eigen geweld, en met den sterken arm van Rome.

Maar toch was alles nog niet verloren. Israël heeft nog tot op zekere hoogte een zelfstandig bestaan. Het bezit nog zijn eigen grond, door God aan Abraham weleer gegeven. Nu ja, ook deze Edomiet regeerde bij de gratie van den keizer, maar een rest van zelfbestuur was dan toch nog gebleven. Dus was daar nog een overblijfsel van Davids troon, al mocht Jozef nu daarop niet zitten.

Maar juist in den tijd, dat Jezus geboren gaat worden, komt ook hierin een verandering. En die is in geen geval een verbetering. Nu komt de eerste beschrijving. En dat wil niet zeggen, dat er in geen enkel deel van het rijk eerder een beschrijving was geweest. Want partiëele beschrijvingen zijn bekend, ook al in de dagen daarvoor.[1]) Maar deze beschrijving is nieuw voor Israël. Tot nu toe had men zooiets hier nog niet gehad.[2]) Rome greep al verder in, in het binnenlandsch bestuur van Israël. En de afhankelijkheid van Herodes wordt al weer iets grooter. Tot nu toe kon hij zich nog min of meer beschouwen als zelfstandig bondgenoot van den keizer, maar deze ontneemt hem nu die illusie wel. Want als Israël beschreven wordt bij deze gelegenheid, precies zooals dat met de rest van het rijk gebeurt, dan blijft er zelfs van den schijn van zelfstandigheid niet veel meer over. Dan wordt Davids volk behandeld, niet als bondgenoot, maar als provincie. En daarom zinkt David op dit moment dan ook nog dieper weg. Hij komt nu in zijn allerdiepste vernedering. Want tot nu toe was het nog een koninkrijk, en er was nog een troon. En al mocht hij ook nu niet tellen, al kon hij nu niet zelf meer tellen eens, en al zou vooral nu, de laatste lust daartoe bij hem wel zijn vergaan, er was dan toch nog wat te tellen: nog zooveel grond, en zooveel burgers, en zooveel strijdbare mannen. Maar op het oogenblik, dat Davids groote Zoon geboren wordt, valt er niets meer te tellen, allhans voor David niet. Want nu komt voor Israël de eerste beschrijving, die voor het heele Romeinsche gebied is uitgeschreven. D.w.z. nu begint het laatste stadium in Israëls historie. Op dit oogenblik begint de keizer aan Israël te ontnemen de laatste resten van zelfstandigheid, en binnen enkele jaren is dat proces voltooid. Het land van Abraham wordt eenvoudig opgeslokt door het groote rijk van Augustus. Want op zijn rol, waar hij de volken schrijft, gaat hij

1) Greijdanus, Bijb. Hdb. II, 191.
2) Zahn, Lukas, 124.

God beware onze broeders, die tegenover onze meeningen staan, voor die kerkverwoestende positie.

A. JANSE.

Naschrift van de Redactie. Indertijd schreef Prof. Kuyper inzake een „vreemdeling": de man had zich bij het calvinistencongres aangesloten, daarmede verklaard, met de Calvinistische belijdenis het geheel eens te zijn (!), en zou dus, wanneer hij „vrijzinnig" was, zich onder een valschen schijn hebben aangediend. „Indien dit geen verdachtmaking is", aldus Prof. Kuyper, „dan weet ik niet meer wat men onder verdachtmaking heeft te verstaan." En hier gaat het over menschen, die zich niet bij een calvinistencongres, doch bij de gereformeerde kerk thuis bevinden, en de formulieren van eenigheid onderteekenen, maar van wie beweerd wordt, dat ze beginselen propageeren, die lijnrecht ingaan tegen wat een gereformeerde kerkeraad BELIJDT. Zoolang dat niet bewezen wordt, met de namen en de beginselen, en de citaten er bij, verklaar ik: indien dit geen verdachtmaking is, dan weet ik niet meer, wat verdachtmaking is. En dan komt Prof. Kuypers paranimf, Prof. Hepp, het stuk overnemen, en alweer spreken over „wachtposten bij onze beginselen". De broeders noemen dat broederlijke polemiek. Ik noem het — en ik gebruik veiligheidshalve een term uit den titel van een artikel, dat Prof. Hepp eens tegen wijlen Prof. Bouwman richtte: een praatje.

K. S.

OPVOEDING EN ONDERWIJS

„De voorbereiding van het meisje voor de gezinstaak"

Zonder twijfel is bovenstaand onderwerp van groote, ingrijpende beteekenis. De Nederlandsche Hervormde Vereeniging voor Geestelijke Volksgezondheid heeft er dan ook een van de door haar uitgegeven geschriften aan gewijd.

Inderdaad, er zijn heel wat krachten aan het werk, die de beteekenis van het gezinsleven ondermijnen. Verslapping van de huwelijksbanden, het steeds wassend getal echtscheidingen, de uithuizigheid, de sterk toegenomen vrouwenarbeid, mindere bereidheid om zich voor een groeiend gezin offers te getroosten, zie, dat zijn evenzoovele factoren, die schade brengen aan het gezonde gezinsleven en daarom moeten we er op bedacht zijn, tegenkrachten te doen werken, die strekken tot wering van het bederf en tot sterking van het weerstandsvermogen.

Ieder zal er van overtuigd zijn, dat onder die krachten de voorbereiding van het meisje tot de gezinstaak, die haar straks wacht, een zeer voorname plaats inneemt.

Bovengenoemd geschrift gaat dan eerst na, hoe de huidige stand van zaken op dit terrein is. En dan moet gezegd worden, dat de lagere school met de speciale voorbereiding van het meisje al heel weinig rekening houdt en ook uiteraard kan houden. Alleen de meisjes-nijverheidsscholen doen hier iets, naast het onderwijs in de nuttige handwerken op de lagere school.

Vooral voor de fabrieksmeisjes is de toestand wel zeer ongunstig. Zoodra de leeftijd van 14 jaar is bereikt, gaan de fabriekspoorten voor haar open. Een geweldige ommekeer heeft dan in het leven van deze meisjes plaats. En in plaats van zich des avonds nog aan de huishoudtaak te wijden, vindt menig meisje vermaak in straatloopen, bioscoopbezoek en dancing.

Heel wat beter is de toestand voor de aankomende dienstbode. Die heeft in elk geval nog de kans, dat ze zich voor haar eigen gezinstaak van later kan voorbereiden, vooral wanneer ze staat onder de leiding van een goede huisvrouw of van een verstandige oudere dienstbode.

Het meisje op het platteland wordt wel rustiger bij haar werk gehouden, maar staat later ook voor een zwaardere taak. Nog niet overal geniet men de gemakken, die waterleiding, electriciteit en gas voor de huisvrouw bieden. En hoe vaak moet de vrouw in het bedrijf van den man mede een taak vervullen! Daarom is voor het meisje van het platteland een zeer zorgvuldige voorbereiding voor haar gezinstaak noodzakelijk. Zij moet worden opgeleid tot een huisvrouw, die in staat is de lichamelijke en geestelijke verzorging van haar gezin zoo goed mogelijk te leiden. Zij moet de waarde van het plattelandsleven kennen en er op bedacht zijn, de verkeerde invloeden, die van uit de stad werken, tegen te houden.

Als het bovenaangehaalde boekje zoo de verschillende fouten, die er bestaan, heeft aangegeven en naar verschillende middelen ter verbetering heeft gezocht, komt het tot de volgende samenvatting.

De opvoeding van het meisje voor de gezinstaak neemt onder de middelen tot wering van het bederf van het huiselijk en maatschappelijk leven een zeer voorname plaats in. Niettegenstaande alles wat er gedaan wordt, is er in dit opzicht in ons land nog een betreurenswaardige achterstand. Zeker de helft van de meisjes gaat zonder eenige huishoudelijke scholing het leven in.

Op de lagere school en bij het voortgezet onderwijs wordt er behalve eenig handwerkonderwijs zoo goed als niets aan gedaan.

De huishoudelijke vorming van het fabrieksmeisje, de a.s. dienstbode en het plattelandsmeisje laat, op enkele uitzonderingen na, veel te wenschen over.

Het komt ons voor, dat het huishoudonderwijs op de volksschool onder de facultatieve leervakken moet worden opgenomen, zoodat in het z.g. gecentraliseerde zevende leerjaar ook huishoudonderwijs kan gegeven worden. Daarbij ware den meisjes tevens te wijzen op het nut van uitbreiding harer huishoudelijke kennis door het volgen van een opleiding of een cursus op een nijverheidsschool.

Het lager onderwijs moet voor meisjes in de gewone klassen meer in de richting van het huishoudonderwijs worden benut (natuurlijke historie, handenarbeid, rekenen).

Ook op scholen voor voortgezet onderwijs moet, te beginnen bij het uitgebreid lager onderwijs, huishoudonderwijs worden ingevoerd. De uitvoering hiervan moet geregeld worden in samenwerking met het nijverheidsonderwijs ter plaatse of met de rondreizende onderwijzeressen.

Aangestuurd moet worden op een verbod van arbeid, althans van fabrieksarbeid, voor meisjes tot en met het 16e levensjaar, gepaard gaande met de verplichting tot het volgen van onderwijs gedurende een beperkt aantal uren per dag.

Zoolang aan dezen eisch niet kan worden voldaan, besta overdag de gelegenheid en de verplichting tot het volgen van zoodanig onderwijs.

Reeds thans kan, met medewerking der fabriksdirecties, beter in het onderwijs aan fabrieksmeisjes worden voorzien dan thans het geval is door cursussen, gegeven in aansluiting aan de fabrieksuren.

Aan dienstmeisjes worde gelegenheid gegeven tot het volgen van middagcursussen.

Ten behoeve van het plattelandsmeisje moet eenheid en uitbreiding worden bewerkt van het landbouwhuishoudonderwijs.

De catechisatie kan ten dienste van de geestelijkzedelijke vorming (naast haar hoofddoel natuurlijk) van de meisjes van groote waarde zijn.

Men behoeft het met deze conclusie nog niet in allen deele eens te zijn, om toch te erkennen, dat hier een waardevol volksbelang onder de aandacht wordt gebracht. Bedoelde vereeniging geniete dan ook de voldoening, dat haar boekje worde gelezen en dat in menigen kring de hand aan den ploeg wordt geslagen.

Gr. G. MEIMA.

De Zending op de school.

De enquête van de Onderwijzers-Zendings-Commissie.

Een van de verschijnselen, die de Zendingsmenschen de laatste jaren met zorg vervult, is de sterk verminderde belangstelling voor de Zending en haar werk. Men kan dit verschijnsel in heel de wereld constateeren. Ook in ons land zijn symptomen te bemerken, die in dezelfde richting wijzen. Overal gaan daarom de zendende Kerken en Vereenigingen meer aandacht besteden aan de binnenlandsche actie. Zij zullen dat moeten blijven doen, zal het werk daarbuiten op het veld straks genoegzaam breede basis vinden, waarop verder gebouwd kan worden.

Eén van de objecten, die daarbij bijzonder aandacht vragen, is de school. Reeds jaren lang heeft de Onderwijzers-Zendingscommissie zich hiermee bezig gehouden. Het is immers haar doel: „te bevorderen, dat door middel van het Christelijk onderwijs liefde voor de Zending worde gewekt".

Om dat doel beter te kunnen bereiken, heeft zij mede op instigatie van de Commissie voor Zendings-Propaganda een enquête ingesteld op enkele duizenden Christelijke scholen in ons land om te zien welke plaats de Zending innam in het geheel van het leerplan.

Het rapport van de Commissie is zooeven verschenen en ik wilde er hier graag speciaal op wijzen omdat het hier gaat om voor de Zending zeer belangrijke dingen.

Terloops zij gezegd, dat hier m.i. ook ligt een groot belang voor het kind zelf. Want het is niet waar, dat het kind nog niet rijp is voor de Zending. Zendingsopvoeding behoort zich niet te richten alleen tot de volwassenen. Het is juist een algemeene ervaring, dat de Zendingsfiguren zeer sterk spreken tot het kind. Die houden ze vast. Voor alles wat met de Zending in verband staat hebben ze bijzondere belangstelling. Hoeveel jongens kennen niet den tijd, waarop ze naar zee wilden of zichzelf al zagen als zendeling op tocht door oerwouden? We zullen het ook niet vergeten, dat het Zendingsonderwijs altijd weer de gelegenheid biedt om naar Hem te wijzen, die achter het groote Zendingswerk staat en ook van onze kinderen vraagt, dat ze Hem zullen kennen, die de wereld voor Zich opeischt en die daarom Zijn bevel heeft gegeven: Gaat heen in de geheele wereld.

---

ook Isrel tellen, als bij Rome ingelijfd; hij doet den naam van Babels kindren dragen hen, die in Abram uit Babel waren geroepen en afgezonderd. En dit geschiedt juist ten tijde, dat geboren wordt Jezus Christus, de Zoon van David, de Zoon van Abraham.

Wat Augustus bewoog, om de beschrijving ditmaal ook te doen plaats hebben in Palestina, is niet met zekerheid te zeggen. Sommigen wijzen in dit verband erop, dat Herodes omstreeks dezen tijd bij Augustus in ongenade is gevallen. Augustus dreigde toen met de invoering van een Romeinsch belastingstelsel.[3]) Mogelijk blijft ook, dat de permanente oorlog tusschen Herodes en zijn eigen kinderen den keizer deed besluiten, de afhankelijkheid van Herodes grooter te maken. Augustus was staatsman genoeg, om te begrijpen, dat deze zelfvertering onvermijdelijk den troon moest ondermijnen; het volk, dat de tyrannie van Herodes al meer dan moe was, kon op een gegeven oogenblik eens gebruik maken van de gespannen verhoudingen tusschen Herodes en zijn zonen. Zonder de keizerlijke toestemming mag Herodes al niet meer overgaan tot de executie van zijn verwanten. Augustus heeft het blijkbaar raadzaam geacht de bewegingsvrijheid van zijn vazal nog meer te beperken. Maar voldoende zekerheid hebben we hierin toch niet. De doorvoering van deze beschrijving ook in Israël kan ook wel zonder meer een uitvloeisel zijn van Augustus' streven, om statistisch materiaal te verzamelen uit alle deelen, die van Rome min of meer afhankelijk waren.

Hoe dit echter ook zij, de gang van zaken blijft in ieder geval voor David tragisch genoeg. Hij wordt de dupe van Augustus' maatregelen tegen Herodes, en hij moet maar lijdelijk toezien, als de laatste het voortbestaan van Davids troon in gevaar brengt. Want het wordt nu de dag van de groote nivelleering. Augustus werpt alles op één hoop, en scheert allen over één kam. En daarmee doet hij de afzondering van Israël ten onder gaan. Mattheüs kan daarover prachtig schrijven; over het begin bij Abraham, waaruit het na veertien geslachten komt tot de glorie van David, den koning. Maar hier komt het tot den ondergang van David, en daarmee van Abraham. Want als de afzondering wordt teniet gedaan, wat blijft er dan nog over van Abraham?

En daarmee komen we tot het dieptepunt van de tragiek van dit gebeuren. Indertijd had men in Babel de eenheid van het vleesch gesticht. Maar God had dat pogen verijdeld, en de eenheid versplinterd. En Hij had Abraham geroepen, om in dien weg te brengen de verlossing van Hem, die totaal anders zou zijn, dan de verlossing, zooals men zich die in Babel had geconcipiëerd. Maar dat was vroeger, heel vroeger.

Doch vandaag zijn de rollen omgekeerd. Want „Babel" heeft de verwarring weten te overwinnen, en is van de doodelijke wond, die God het voorheen had toegebracht, voorspoedig genezen. Vandaag is het sterker dan het nog ooit is geweest. En de stroom des heils, zooals die weleer zijn bedding had genomen over Abraham, dreigt hier onherroepelijk te verzanden. De verlossing, gelijk God die wil brengen door de afzondering van Abraham, schijnt nu dood te zullen loopen tegen den muur van Augustus' beschrijving.

En dus lijkt God hier niet slechts achteraan te komen bij Augustus; de antichrist is niet maar eerder gereed dan de Christus; maar hij dreigt hier ook den Christus te verslinden. Johannes heeft de situatie ten tijde van de vleeschwording des Woords wel heel scherp gezien.

Babel, zoo schijnt het, Babel gaat nu de spraak van God verwarren, en al Zijn beloften verijdelen. Wat God indertijd al zag aankomen, en wat Hij toen wilde verhinderen, dat weet zich nu toch door te zetten. Het was toen nog pas hun eerste poging in die richting; en die moest verhinderd worden; anders zou „hun niets onuitvoerbaar lijken, wat zij denken te ondernemen."[4])

Maar vandaag blijkt niets onuitvoerbaar, van wat Babel beoogt. Augustus voert de beschrijving door, zonder dat zijn werk gebroken wordt. En daarmee schijnt hij een streep te halen door al de woorden Gods.

En inplaats dat het tot de vervulling komt van het Oude Testament, wordt het een absolute verbreking daarvan. Als God den Christus inbrengt in de wereld, is Hij weer evenver, als toen Hij bij Abraham begon. Of liever: nog niet eens zoover. Want Babels toren verrijst hier opnieuw, en thans ondervindt men geen stagnatie bij den bouw. En de „stad Gods" wordt in puin geworpen, en de mogelijkheid van herbouw schijnt nu afgesneden voorgoed. Want Augustus beschrijft de geheele wereld; en hij beschrijft ook Israël. Voor het eerst, toen Cyrenius over Syrië stadhouder was. D.w.z. juist in de dagen, dat de Christus geboren werd, om de stad Gods te bouwen.

K. B. H.

3) De Zwaan, Lucas (T. & U.), 66. Vgl. Schürer, Gesch. d. jüd. Volkes, I, 5. Aufl., 373, 410.

4) Gen. 11:6 (naar de vertaling van Aalders in K. V.).